

65. Fjórðungsþings Vestfirðinga, haustþing haldið í fjarfundi 9. og 10. október 2020, beinir því til sveitarfélaga á Vestfjörðum að móta stefnu um uppbyggingu þjóðgarða á Vestfjörðum og samstarf á milli sveitarfélaga þar sem það á við.

Greinargerð

Þjóðgarðar á Vestfjörðum

Umræður um þjóðgarða á Vestfjörðum hafa oft komið upp og í seinni tíð hafa nokkrir staðir verið nefndir sem áhugaverðir kostir. Enginn þjóðgarður er á Vestfjörðum en skilgreind náttúruverndarsvæði og eða friðlönd á Vestfjörðum, samkvæmt Umhverfisstofnun eru Breiðafjörður, Dynjandi í Arnarfirði, Flatey á Breiðafirði, Hornstrandir, Hrísey í Reykhólahreppi, Surtarbrandsgil og Vatnsfjörður. Alls eru nú þegar um fjórðungur lands á Vestfjörðum friðlýst. <https://ust.is/nattura/natturuverndarsvaedi/fridlyst-svaedi/vestfirdir/>

Töluvert hefur verið unnið að friðlýsingu Látrabjargs og umræða hefur verið um þjóðgarð á því svæði en því máli vísaði Umhverfisstofnun til ráðherra árið 2019. Nánari upplýsingar um framvindu þess máls má vinna hér: <https://ust.is/nattura/fridlysingar/fridlysingar-i-vinnslu/latrabjarg/>

Breiðafjarðarnefnd hefur unnið að mótun tillagna um framtíð Breiðafjarðar og til skoðunar á þeim vettvangi er meðal annars að skrá verndarsvæði Breiðafjarðar á lista yfir Ramsarsvæði en Ramsarsamningur er alþjóðlegur samningur um verndun votlendis. Ísland hefur verið aðili að samningum frá 1978 og svæði eins og Mývatn/Laxá og Þjórsárver hafa verði skráð inn í samninginn. Nánari upplýsingar um vinnu Breiðafjarðarnefndar má finna hér: <http://www.breidafjordur.is/framtid-breidafjardar/>

Á árinu hefur komið upp umræða um þjóðgarð við Dynjanda og sveitarfélögum á svæðinu kynntar hugmyndir þar að lútandi. Haustið 2019 færði RARIK íslenska ríkinu jörðina Dynjanda við Arnarfjörð að gjöf. Við það tækifæri setti umhverfisráðherra fram hugmyndir um að tengja jörðina Dynjanda við Friðlandið í Vatnsfirði og „skapa þannig mikilvæg verðmæti fyrir sunnanverða Vestfirði“. Ráðherra sagði jafnframt að við það yrði „friðlýst svæði á sunnanverðum Vestfjörðum stærri og samfelldari en nú er, með tilheyrandi tækifærum fyrir þetta stórbrotna svæði – ekki síst þegar samgöngubótum þar verður lokið og hringtenging á Vestfjörðum komin á“.

<https://www.stjornarradid.is/efst-a-baugi/frettir/stok-frett/2019/09/16/Jordin-Dynjandi-gefin-islenska-rikinu-i-tilefni-af-75-ara-afmaeli-lydveldisins/>

Náttúruvernd og efling byggða

Verkefni C-09 í Byggðaáætlun 2018-2024 sem ber yfirskriftina „Náttúruvernd og efling byggða¹“.
Tilgangur verkefnisins er að greina tækifæri og mögulegan ávinning í héraði af þjónustu sem

¹ C.9. Náttúruvernd og efling byggða. Verkefnismarkmið: Að náttúruvernd stuðli að eflingu byggða. Greind verði tækifæri og ávinningur í héraði af þjónustu sem byggist á nýtingu náttúruverndarsvæða, svo sem í náttúrutengdri ferðaþjónustu. Hugað verði að því að verulegur ávinningur getur falist í friðlýsingu svæða og rekstri þeirra, svo sem með stofnun þjóðgarða eða jarðvanga. Árangur af verkefninu verði mældur í fjölda fyrirtækja í náttúrutengdri

byggist á nýtingu og umsjón friðlýstra svæða, svo sem í náttúrutengdri ferðapjónustu. Verkefnið er fjármagnað úr Byggyááætlunar og hefur framkvæmd þess verið falið landshlutasamtökum sveitarfélaga í samvinnu við sveitarfélög á þeirra starfssvæði. Þar sem verkefnafjármagni er dreift á áætlunartíma þá geta ekki öll landshlutasamtök í einu fengið fjármagn til framkvæmd verkefna.

Umhverfisráðuneytið stýrir verkefninu og auglýsti í febrúar 2019 eftir verkefnahugmyndum og áætlunum framkvæmdatíma. FV gerði tvær tillögu að verkefnum tillaga 1: Látrabjarg, Bæjarvaðall (Rauðasandur) og Friðland í Vatnsfirði og tillaga 2: Náttúruvættið Dynjandi. Miðað við að verkefnið væri árunum 2021 og 2022 og Vestfjarðastofa sæi um framkvæmd þess í umboði FV.

[https://vestfirdir.sharepoint.com/sites/FjrungssambandVestfiringa/Shared%20Documents/General/Bréf%20FV/2019/Náttúruvernd%20og%20efling%20byggða%20-%20tillaga%20FV_Vestfjardastofa_2%20\(1\).pdf](https://vestfirdir.sharepoint.com/sites/FjrungssambandVestfiringa/Shared%20Documents/General/Bréf%20FV/2019/Náttúruvernd%20og%20efling%20byggða%20-%20tillaga%20FV_Vestfjardastofa_2%20(1).pdf)

Tillagan var samþykkt að hálfu ráðuneytisins og gengið yrði til nánari samninga þegar kæmi að verkefninu en síðar á árinu 2019 voru gerðir samningar við þrjú landshlutasamtök um vinnslu verkefni á árinu 2019 og 2020.

Hefja þarf nú undirbúning að framkvæmd verkefna og fyrsti þáttur væri að skoða verkefnatillögur að nýju þar sem hátt í tvö ár eru liðin frá því tillögur voru settar fram. Ekki er fram hjá því lítið að beinn ávinningur sveitarfélaga af friðun svæða hefur verið nokkuð óljós einkum þeirra svæða sem eru langt utan alfararleiða. Verndun náttúru er þar eitt meginmarkmið friðunar og er eitt og sér mikilvægt en hefur ekki beinan efnahagslegan og eða samfélagslegan ávinning í för með sér. Samtímis hefur komið fram vaxandi áhuga á Vestfjörðum að kannað verði með stofnun þjóðgarða á Vestfjörðum, á grunni friðlanda og náttúruverndarsvæða og náttúruvætta á Vestfjörðum og hugsanlegra nýrra svæða.

Í nýrri samgönguáætlun 2020-2024 er gert ráð fyrir að vegagerð um Gufudalssveit og Dynjandisheiði verði lokið og hafnar verði framkvæmdir við Bíldudalsveg. Með opnun Dýrafjarðarganga haustið 2020 og markaðssetningu Vestfjarðaleiðarinnar má gera ráð fyrir að fleiri svæði verði því í alfararleið ferðamanna þegar ferðapjónusta á Íslandi fer af stað aftur. Skiptir þá máli að tryggja verndun náttúru á þeim svæðum, ásamt því að tryggja að mögulegt verði að nýta þau tækifæri sem nýting náttúruverndarsvæða sem nú komast í alfararleið.

Borið verði undir sveitarfélög á Vestfjörðum hvort þau vilji í einhverju breyta vali á svæðum samkvæmt fyrirbyggjandi tillögum í C9 verkefninu í ljósi aukinnar umræðu um stofnun þjóðgarða. Í framhaldinu verði greindar sviðsmyndir fyrir svæðin til að leggja mat á möguleg hagræn áhrif af stofnun þjóðgarða á þeim svæðum. Hugmyndir verði mótaðar í víðtæku samráði við heimafólk, fyrirtæki og stjórnvöld um þróun svæðanna og greind tækifæri og mögulegar áskoranir. Afurðir verkefnisins verði sviðsmyndir og aðgerðaáætlun um næstu skref.

Flutningsmaður: Stjórn Fjórðungssambands Vestfirðinga
Vísast til Allsherjarnefndar

ferðapjónustu innan landshluta. Ábyrgð: Umhverfis- og auðlindaráðuneyti. Framkvæmdaraðili: Landshlutasamtök sveitarfélaga. Dæmi um samstarfsaðila: Markaðsstofur, háskólar, atvinnuráðgjöf landshluta, Umhverfisstofnun, Skógræktin og Landgræðslan. Tímabil: 2018–2022. Tillaga að fjármögnun: 57 millj. kr. úr byggyááætlun.

